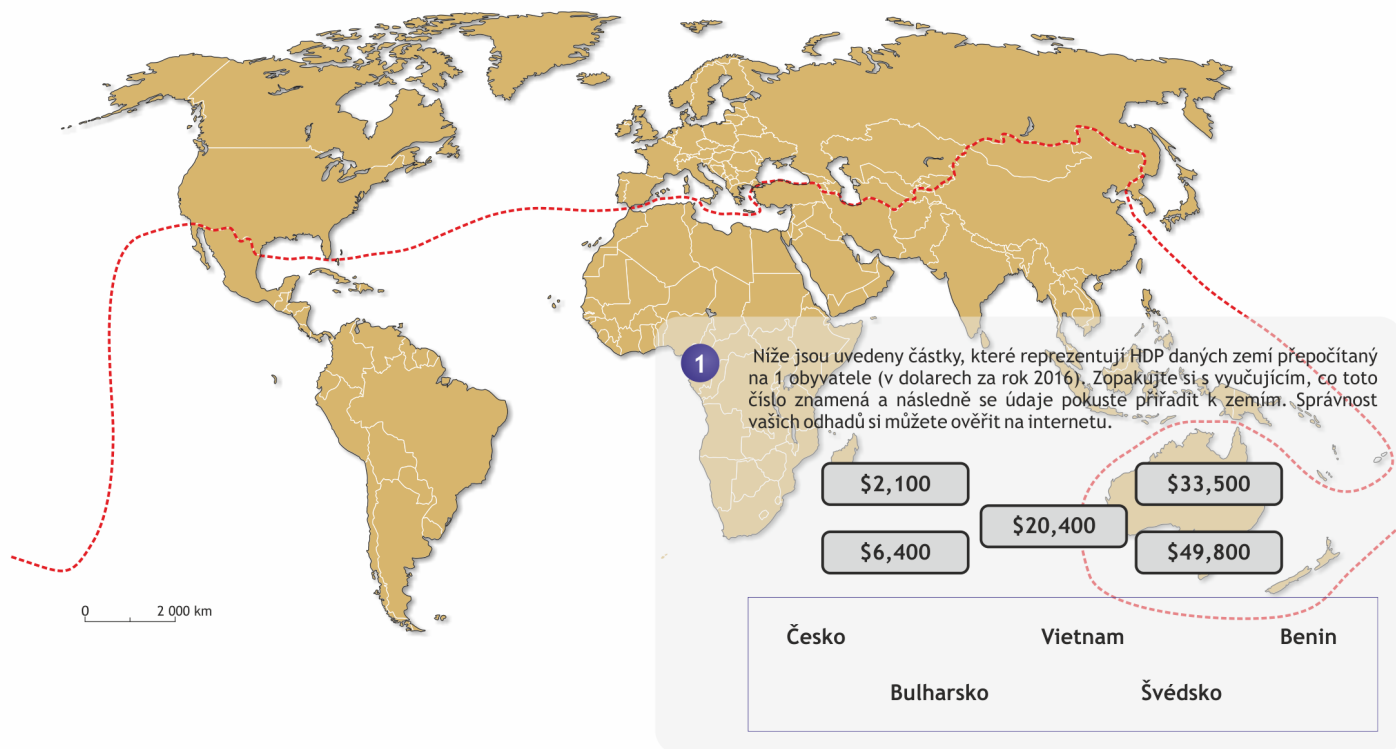

Svět bývá podle rozmístění rozvinutých a rozvojových zemí rozdělován na „bohatý sever“ a „chudý jih“. Společně diskutujte o tom, jaké charakteristiky tyto dvě skupiny odlišují. Pro ilustraci rozdílů mezi zeměmi bohatého severu a chudého jihu jsme kromě Česka vybrali ještě zástupce nejvyspělejších zemí světa (Švédsko), zástupce chudších evropských zemí (Bulharsko), a dvě rozvojové země „Jihu“ – industrializovaný a vývozně orientovaný Vietnam a nerozvinutý africký Benin.

V našem pracovním listě se však nebudeme zabývat ekonomikou zemí, ale tím, jak se země liší na základě různých charakteristik obyvatelstva. Těm říkáme demografické ukazatele a v tabulce jsou uvedeny některé z těch nejběžnějších. Nejprve se jím naučíme rozumět.

2 Přiřaďte názvy demografických ukazatelů k jejich definicím:

➔ *kojenecká úmrtnost, naděje dožití při narození, celkový přírůstek obyvatel, migrační saldo, porodnost, úmrtnost, míra urbanizace.*

- _____ Změna počtu obyvatel v důsledku přirozené změny obyvatel (živě narození - zemřelí) a změny stěhování (přistěhovalí - vystěhovalí) za rok. Zde vyjádřena v procentech.
- _____ Podíl narozených za určité časové období (obvykle za rok) v přepočtu na 1 000 obyvatel.
- _____ Podíl zemřelých za určité časové období (obvykle za rok) v přepočtu na 1 000 obyvatel.
- _____ Rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých za rok obvykle přepočítaný na 1 000 obyvatel.
- _____ Podíl městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel, obvykle vyjádřen v procentech.
- _____ Počet zemřelých do 1 roku života na 1 000 živě narozených v daném roce.
- _____ Počet let, které v průměru prožije novorozenec, pokud by po zbytek jeho života byla úmrtnost stejná jako v roce, kdy se narodil.

3 Uvažujte, které z ukazatelů mohou nabývat záporných hodnot. Na základě definic z předchozího úkolu zdůvodněte. Názvy těchto ukazatelů můžete v tabulce vybarvit.

4 Pokuste se odhadnout, ve kterém sloupci jsou údaje pro Česko. Svůj odhad zdůvodněte. Vodítkem pro vás může být výsledek Česka z prvního úkolu. Tam se sice jedná o hospodářskou charakteristiku země, ale úroveň hospodářství může jít ruku v ruce s úrovní ukazatelů o obyvatelstvu.

5

Země					
Počet obyvatel ve věku 0–14 let (%)	42,65	14,58	15,16	17,43	23,55
Počet obyvatel ve věku nad 65 let (%)	2,87	19,28	18,98	20,26	6,12
Celkový přírůstek obyvatel (%)	2,71	-0,61	0.12	0.81	0,93
Porodnost	35	8,7	9,3	12,1	15,5
Úmrtnost	7,9	14,5	10,5	9,4	5,9
Migrační saldo/1000 ob.	0	-0,3	2,3	5,3	-0,3
Míra urbanizace (%)	44,8	74,6	73	86,1	34,9
Růst míry urbanizace (%)	3.55	-0,4	0,3	0.86	2,59
Průměrný věk matky při prvním porodu	20,3	26,7	28,1	29,1	?
Kojenecká úmrtnost	52,8	8,4	2,6	2,6	17,3
Obezita (%)	9,6	25	26	20,6	2,1
Gramotnost (%)	38,4	98,4	>99	>99	94,5
Počet praktických lékařů/ /1000 obyv.	0,15	4	3,68	4,11	1,18
Naděje dožití při narození	62,3	74,7	78,8	82.2	73,7

6

- a ➤ Proč je úmrtnost v rozvojových zemích nižší než v evropských?
- b ➤ Jak je možné, že gramotnost může dosáhnout takřka 100% populace? To umějí číst a psát i malé děti? Pokuste se formulovat definici pro tento ukazatel. Následně zkontrolujte na internetu.
- c ➤ S jakým ukazatelem nejvíce souvisí kojenecká úmrtnost? Jedná se o přímou nebo nepřímou úměrnost?
- d ➤ Proč se z evropských zemí blíží celkový přírůstek hodnotě mimoevropských zemí pouze u Švédska?
- e ➤ Proč je obezita problémem především vyspělých zemí?

7

- Čím vyšší počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel, tím ...
- Čím nižší migrační saldo ...
- Čím vyšší naděje na dožití ...
- Čím vyšší věk matek při prvním porodu ...
- Čím vyšší počet obyvatel ve věku nad 65 let ...
- Čím větší chudoba a nezaměstnanost na venkově ...

8